

Kitap Tanıtımı: İlköğretimde Kaynaştırma*

Avşar Ardıç**

Pamukkale Üniversitesi

Öz

Kaynaştırma uygulamasının, özel eğitim alanında en çok tercih edilen eğitsel yerleştirme uygulaması olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, kaynaştırma uygulamasında görev alan öğretmen ve diğer uzman personelin kaynaştırma uygulaması çerçevesinde gereksinim duydukları bilgi gereksinimlerini karşılamada önemli bir kaynak olan “İlköğretimde Kaynaştırma” adlı kitabın incelenmesi ve tanıtılmasıdır.

Anahtar Sözcükler: İlköğretimde kaynaştırma, kaynaştırma.

Abstract

It's been observed that mainstreaming application is the most preferred educational accomodation practice in the field of special education. The aim of this work is to analyse and to introduce the book “İlköğretimde Kaynaştırma” which has been designed to serve as an important source for teachers and other specialist staff who participate in mainstreaming applications, by supplying them with the crucial information which they would need during applications.

Key Words: Mainstreaming in the primary education, mainstreaming.

Kaynaştırma, özel eğitim alanının temel ilkesi olan “en az kısıtlayıcı ortam” ilkesi çerçevesinde yapılan, dünyada ve Türkiye’de oldukça yaygın olan, bir eğitsel yerleştirme uygulamasıdır. Kaynaştırma uygulaması kullanılan en yaygın yerleştirme uygulaması olmasına rağmen, alanda yapılan araştırmalar, bu uygulama içerisinde görev alacak öğretmenlerin ve diğer uzman personelin bilgi gereksinimini olduğunu göstermektedir (Diken, 2010). *İlköğretimde Kaynaştırma* kitabının önsözünde Diken (2010), bu kitabın, bu bilgi gereksinimini gidermek ve ilköğretimde kaynaştırma uygulaması için gerekli olan kavramsal

temeli sunmak amacıyla hazırlandığını belirtmektedir. Bu çalışmanın amacı ise ilköğretimde kaynaştırma uygulamaları için önemli bir kaynak olan bu kitabın incelenmesi ve tanıtılmasıdır.

İlköğretimde Kaynaştırma beş ana bölüm altında 16 alt bölümden yapılandırılmıştır. İlk ana bölüm *Kaynaştırmada Temel Kavramlar* dır. Bu ana bölüm başlığı altında şu alt bölümler yer almaktadır: *Kaynaştırmaya Giriş* (Bölüm 1) ve *Kaynaştırmada Aile Katılımı* (Bölüm 2). İkinci ana bölüm başlığı *Kaynaştırmada Özel Gereksinimli Öğrenciler* dir. Bu ana başlık şu alt başlıkları

* Diken, İ. H. (Ed.). (2010). *İlköğretimde Kaynaştırma*. Ankara: Pegem Akademi.

** Öğr.Gör. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Denizli, E-posta: avsarardic35@hotmail.com

çermektedir: *Zihinsel Yetersizlik, Görme Yetersizliği, İşitme Yetersizliği* (Bölüm 3), *Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu, Duygu/Davranış Bozukluğu* (Bölüm 4), *Fiziksel Yetersizlik, Çoklu Yetersizlik, Süreğen Hastalıklar* (Bölüm 5), *Üstün Zeka/Yetenek, Dil ve Konuşma Bozukluğu, Otizm Spektrum Bozukluğu* (Bölüm 6). Üçüncü ana bölüm kaynaştırma uygulamasının temelini oluşturan *Kaynaştırmada Değerlendirme ve BEP Hazırlama Süreci* başlığını taşımaktadır. Bu ana başlık altında şu bölümler yer almaktadır: *Değerlendirme ve Bireyselleşmiş Eğitim Planları Geliştirme* (Bölüm 7) ve *İşbirliği Süreci* (Bölüm 8). Dördüncü ana başlık *Kaynaştırmada Akademik Olmayan Becerilerin Desteklenmesi* dir. Bu başlık şu alt bölümleri içermektedir: *Davranış Problemleri ile Baş Etmek* (Bölüm 9), *Sosyal Becerilerin ve Sosyal Uyumun Desteklenmesi* (Bölüm 10) ve *İletişim Becerilerinin Desteklenmesi* (Bölüm 11). *İlköğretimde Kaynaştırma* kitabının son ana başlığı ise *Kaynaştırmada Akademik Becerilerin Desteklenmesi* dir. Bu ana başlık beş alt bölümden oluşmaktadır. Bunlar; *Okuma Öğretimi* (Bölüm 12), *Yazma Öğretimi* (Bölüm 13), *Matematik Öğretimi* (Bölüm 14), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Bölüm 15) ve *Fen Bilgisi Öğretimi* dir (Bölüm 16).

İlköğretimde Kaynaştırma kitabının yapısal düzenlemesine bakıldığında, ilk ana bölümünde temel kavramların ve aile katılımının incelenerek, ifade edildiği görülmektedir. İkinci ana bölümde, kaynaştırma uygulamaları sırasında öğretmenlerin ve diğer personelin karşılaşması olası olan yetersizlik türleri incelenmiştir. Üçüncü ana bölüm ise kaynaştırma uygulama sürecinin bireysel temelde planlanması için gerekli olan değerlendirmenin ve BEP geliştirme sürecinin incelendiği bölümdür. Dördüncü ana bölüm ise öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarında gereksinim duyacakları, akademik becerilerin kazanılmasında ön koşul niteliğini taşıyan akademik olmayan becerilerin kazandırılması için gereken uygulama bilgileri yer almaktadır. Beşinci ve son ana bölümde ise öğrencilere akademik becerilerin kazandırılması sürecinde gerekli olan bilgiler ve uygulamalar paylaşılmıştır.

İlköğretimde Kaynaştırma kitabını oluşturan bölümlerin düzenini ve genel içeriğini ifade etmek

yerinde olacaktır. Her alt bölümün başında, bölümün içinde geçen anahtar kelimeler, bölüm sonunda elde edilecek kazanımlar, bölümün içeriği ve bölümün yazılmasına temel oluşturan sorulara yer verilmiştir. Bu bilgilerden sonra bölümün içeriği paylaşılmıştır. İçerikten sonra, bölümün özeti ve bölüm içeriğindeki önemli noktaların belirtildiği metin yer almaktadır. Bölümün en son kısmını, “Düşün ve Tartış” başlığı ve değerlendirme soruları oluşturmaktadır.

Kitabın birinci bölümü olan *Kaynaştırmaya Giriş*, özel eğitim ve kaynaştırma kavramlarının tanımlandığı bölümdür. Ayrıca özel eğitim ve kaynaştırma uygulamasının temel ilkeleri detaylandırılmıştır. Kaynaştırma uygulamamasının iki temel biçimi olan tam kaynaştırma ve kısmi kaynaştırma arasındaki benzerlikler ve farklar detaylı olarak incelenmiştir. Kaynaştırma uygulamalarının dayandığı ve özel eğitimin alanının en temel ilkesi olan “en az kısıtlayıcı ortam” ilkesi tanımlanmış ve ABD temelinde en az kısıtlayıcı ortamlar bir piramit ile sınıflandırılmıştır. Kaynaştırma uygulamasının, hem yetersizliği olan çocuklar hem de normal gelişim gösteren çocuklar temelinde etkileri bu bölümde tartışılmıştır. Bilimsel araştırmaların bulguları da bu açıdan değerlendirilmiştir. Birinci bölümün son kısmında ise kaynaştırma uygulamalarının tarihsel gelişimi ve yasal dayanakları ABD, İngiltere ve Türkiye özelinde incelenmiştir. Ayrıca, Türkiye’de yapılan araştırmaların incelendiği bölümde, yapılan araştırmaların sınıflandırılmasına, bulguların özetlenmesine ve kaynaştırma uygulamasının daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için yapılması gereken düzenlemelere yer verilmiştir. Bu bölüm temel ilke ve kavramların incelenmesi, kaynaştırma uygulamalarının tarihsel gelişimi, yasal ve bilimsel dayanaklarını belirtmesi açısından önemlidir.

Kaynaştırmada Aile Katılımı, birinci ana bölümün ikinci alt bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümün ilk kısmında aile, aile sistemi, işleyişi ve özellikleri, ailenin çevresi ve aile içerisindeki bireylerin etkileşimi, ailenin fonksiyonları ve ailenin yaşam döngüsü konuları çerçevesinde ailenin kavramsal temeli incelenmektedir. Bu kısımda ailenin kavramsal temelini oluşturulması, fonksiyonun ve yaşam döngüsünün incelenmesi, daha sonra ailenin yetersizliği olan bir bireye sahip

olması durumunda yaşadığı kırılmanın değerlendirilmesi açısından önemlidir. Bu bölümde yetersizliği olan çocuğun aile üzerindeki etkisi, özel eğitim alanında yaygın kabul gören aşama modeli temelinde incelenmiştir. Yetersizlik tanısı almış bireye sahip aile ile iletişime geçecek olan uzmanların sahip olması gereken beceriler bu bölümün son kısmını oluşturmaktadır. Ailelerin yaşadıkları problemlerin daha da ağırlaştırılmaması için aile ile iletişime giren uzmanların bazı becerilere sahip olmasını gerekli kılmaktadır (Cavkaytar, 2010). Ayrıca bu kısımda aile ile iletişime giren uzmanın dikkat etmesi gereken değişkenler de belirtilmiştir. Özel eğitim uygulamalarında, özellikle kaynaştırma uygulamasında, aile, uygulamanın başarı ile devam etmesi ve sonuçlanmasında en önemli değişken olarak değerlendirilmektedir.

Zihinsel Yetersizlik, Görme Yetersizliği, İşitme Yetersizliği alt bölümü *İlköğretimde Kaynaştırma* kitabının ikinci ana bölümünün ilk başlığıdır ve üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. Bölüm, zihinsel yetersizliğin tanımını ve tanımı oluşturan bileşenlerin tanımlanması ile başlamakta ve tanımı, zihinsel yetersizliğin sınıflandırılmasında kullanılan yaklaşımların incelenmesi izlemektedir. Zihinsel yetersizliğin yaygınlığı ile nedenleri, zihinsel yetersizliği olan bireylerin bilişsel, sosyal, davranışsal ve duygusal özellikleri ifade edilmiştir. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin eğitimi başlıklı kısımda zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerinde etkili olan ve araştırmalar ile gösterilen yöntem ve teknikler ile çevresel düzenlemeler ve uyarlamalar tanımlanmıştır. Üçüncü bölümün ikinci alt başlığı *İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler* dir. Bu kısımda işitme yetersizliğin tanımı, işitme sürecinin nasıl gerçekleştiği ve işitme yetersizliğinin sınıflandırılması incelenmiştir. İşitme yetersizliğinin değerlendirilme sürecinde yaygın olarak kullanılan yöntemler ve bu yöntemlerin detayları tanımlanmıştır. İşitme yetersizliğinin yaygınlığı, nedenleri ve bu öğrencilerin bilişsel, dil ve konuşma problemleri ile sosyal, davranışsal ve duygusal özellikleri genel olarak incelenmiştir. *İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler* alt başlığı, bu öğrencilerin eğitimlerinde kullanılan programların, yöntem ve tekniklerin, çevresel düzenlemeler ve

uyarlamaların tanımlanması ile tamamlanmıştır. Üçüncü bölümün son alt başlığı *Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler* dir. Görme yetersizliğinin tanımı, yasal ve eğitsel olarak iki alt başlık altında incelenmiştir. Görme yetersizliğinin yaygınlık oranı belirtildikten sonra, genel özellikleri ile görme süreci tanımlanmış ve görme yetersizliğinin nedenleri incelenmiştir. Görme yetersizliği olan öğrencilerin bilişsel özellikleri, yaşantılarının türü ve düzeyindeki sınırlılıklar, hareket etme yeteneğinde yaşanan sınırlılıklar, etkileşimde yaşanan sınırlılıklar akademik başarıları, dil ve konuşma problemleri, sosyal, davranışsal ve duygusal özellikleri genel olarak ifade edilmiştir. Görme yetersizliğinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerin yanı sıra görme yetersizliğinin belirlenmesinde kullanılacak pratik yöntemler de bu bölümde ele alınmaktadır. Görme yetersizliği olan öğrencilerde etkili olan programlar, yöntem ve teknikler ve bu öğrencilerin çevre ile etkili bir şekilde etkileşime geçmeleri için yapılabilecek çevresel düzenleme ve uyarlamalar, bu alt başlığın son konularıdır.

İlköğretimde Kaynaştırma kitabının dördüncü bölümü *Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu, Duygu/Davranış Bozukluğu* başlığı altında, bu yetersizliklerin incelenmesine ayrılmıştır. Bu bölümün ilk alt başlığı *Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler* dir. Bu konu başlığı altında öğrenme güçlüğü'nün tanımı, öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin özellikleri ve öğrenme güçlüğü olan öğrencilere yönelik öğretim yaklaşımları genel özellikleri ile ifade edilmiştir. *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenciler* alt başlığında, bu bozukluğun ayrıntılı tanımı ve özellikleri verilmiştir. Bu bozukluğun tanılama süreci ve bu bozukluğa sahip olan öğrencilere yönelik öğretim yaklaşımları genel özellikleri ile belirtilmiştir. *Duygu ve Davranış Bozukluğu Olan Öğrenciler* alt başlığında bozukluğun tanımı, bu bozukluğa sahip olan öğrencilerin genel özellikleri ve duygu ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin tanılama sürecinden ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Bu bozukluğa sahip olan öğrencilere yönelik öğretim yaklaşımlarının genel özellikleri verilerek bu bölüm tamamlanmıştır.

Kitabın beşinci bölümünü *Fiziksel Yetersizlik, Çoklu Yetersizlik, Süreğen Hastalıklar* oluşturmaktadır. Bu bölümün ilk alt başlığında fiziksel yetersizlik, süreğen hastalıklar ve çoklu yetersizliğin tanımları, nedenleri ve bozukluk türüne göre öğretmenlere öneriler yer almaktadır. Bu üç bozukluğun yaygınlığı alt başlıklar şeklinde incelenmiştir. Bu bozukluklara sahip olan öğrencilerin özellikleri ve bu bozuklukların tanınmasının ve değerlendirilmesinin nasıl yapıldığı ifade edilmiştir. Bu bölümün son alt başlığı ise bu bozukluğa sahip öğrencilerin eğitimi ile ilgilidir. Bu başlık altında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlamanın önemi, öğretimsel uyarlamalar, işbirlikçi yaklaşımın yararları, teknoloji kullanımının etkililiği, eğitsel yerleştirmenin nedenleri ve önemi ile son olarak da uyarlanmış beden eğitiminin ne olduğu ve nasıl uygulandığı incelenmiştir.

Üstün Zeka/Yetenek, Dil ve Konuşma Bozukluğu, Otizm Spektrum Bozukluğu kitabın altıncı bölümü ve ikinci ana bölümün son alt başlığıdır. Bu bölümün ilk alt başlığı olan *Üstün Yetenek ve Üstün Zeka* başlığı altında, bu kavramların tanımları yapılmıştır. Bu kısım üstün zeka ve yeteneğin olumlu ve olumsuz olabilecek özelliklerinin tartışıldığı kısım takip etmektedir. Bu başlık altında, üstün yetenek ve zekanın değerlendirilmesi ile bu özelliğe sahip olan öğrencilerin farklılıkları ve özellikleri detaylı olarak incelenmiştir. Bu konu başlıklarını sınıf uyarlamaları, eğitimsel seçenekler ve yaratıcılığın desteklenmesi ve problem çözme başlıkları izlemektedir. Bu bölümün ikinci alt başlığı *Dil ve Konuşma Bozukluğu ve Kaynaştırma* dır. Bu alt başlık altında dil ve konuşma bozukluğunun ne olduğu, bu bozukluğun fark edilebilmesini sağlayacak olan olası belirtilerin neler olduğu, değerlendirilmesi, sınıf içi uyarlamaların neler olabileceği, sözel iletişimin nasıl desteklenebileceği, dil becerileri öğretiminin nasıl yapılabileceği genel yapıları ve özellikleri ifade edilmiştir. Bu bölümün son alt başlığı *Otizm Spektrum Bozukluğu ve Kaynaştırma* dır. Bu başlık altında otistik bozukluğun ne olduğu ve tanımı, genel özellikleri, otistik bozukluğu olan öğrencilerin davranışsal özellikleri ve bu öğrencilerin eğitiminde kullanılabilecek etkili

öğretim yöntemleri, alternatif ve destekleyici iletişim ile olumlu davranış desteği genel özellikleri ile tartışılmıştır.

İlköğretimde Kaynaştırma kitabının üçüncü ana başlığının ilk alt bölümü *Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme* dir. Bu bölümde eğitsel değerlendirme ve program geliştirme tanımlanmış ve iki kavramın uygulama alanı içerisinde ilişkileri irdelenmiştir. Eğitsel değerlendirme sürecinin adımları tanımlanmış ve bu adımların özellikleri detaylı olarak belirtilmiştir. Özel eğitim alanında kullanılan değerlendirme türleri genel özellikleri ile tartışılmıştır. *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi* alt başlığında, BEP'in yasal dayanakları, tanımı ve öğeleri ifade edilmiştir. Bu bölümün son alt başlığı olan *Değerlendirme Sürecinde Uyarlamalar* da değerlendirme süreci içerisinde yapılabilecek uyarlamalar incelenmiştir. Bu bölümün sonunda örnek Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına yer verilmiştir.

Üçüncü ana bölümün ikinci ve son alt bölümü *İşbirliği Süreci* dir. Bu bölümde işbirliği kavramının tanımı ve işbirliği sürecinin temel özellikleri incelenmiştir. Bu bölümün önemli alt başlıklarından birisi de *Başarılı İşbirliği için Oluşturulması Gereken Önemli Ön Koşullar* dır. Bu başlık altında, işbirliği sürecinin başarılı sonuçlara ulaşabilmesi için gerekli olan ön koşullar detaylı olarak belirtilmiştir. Bu alt başlığı, okullarda kullanılabilecek işbirliği kurma yaklaşımlarının tanımlandığı bölüm takip etmektedir. Bu yaklaşımların öğretimle nasıl ilişkilendirilmesi gerektiği ve öğretim üzerine etkisi detaylı olarak ifade edilmiştir. Özel eğitim uygulama alanının en önemli bileşeni olan aileler ile işbirliğinin önemi ve aileler ile işbirliği kurma sürecinde dikkat edilmesi gereken değişkenler, başlıklar altında incelenmiştir.

Kaynaştırmada Akademik Olmayan Becerilerin Desteklenmesi, İlköğretimde Kaynaştırma kitabının dördüncü ana bölümüdür. Bu ana bölümün ilk alt bölümü, kitabın dokuzuncu bölümü olan *Davranış Problemleri ile Baş Etmek* dir. Davranış problemleri özellikle kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine karşı geliştirdikleri tutum üzerinde etkili olması nedeniyle önemlidir. Bu bölümde problem

davranışlarla baş etmede öğretmenlerin sorumlulukları ve rolleri tartışılmıştır. Sınıflarda ortaya çıkan davranış problemleri bilimsel araştırmalar temelinde belirtilmiş ve problem davranışların ciddiyeti temelinde nasıl sınıflandırılabileceği tartışılmıştır. Problem davranışların işlevlerinin anlaşılması, bu davranışlar ile baş etmede önemli olduğu ve bu nedenle problem davranışların olası işlevleri belirtilmiştir. Bu bölümün bir diğer alt başlığı olan *Davranış Yönetiminde Temel Uygulama Önerileri*'nde sınıf ortamında etkili olan davranış yönetme yöntemleri tartışılmıştır. Davranış problemlerinin gözlemlenmesinde ve kayıt edilmesinde kullanılan A-B-C kaydı tanımlanmış ve örneklenmiştir. Bölümün sonunda ise problem davranışları önlemede etkili olabilecek öneriler ifade edilmiştir.

Sosyal Becerilerin ve Sosyal Uyumun Desteklenmesi bu kitabın 10. bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde sosyal becerilerin ve sosyal yeterliğin ne olduğu ve buna bağlı olarak sosyal beceri eksikliğinin ya da sosyal performans problemlerinin ne olduğu tanımlanmıştır. Bu tanımlamanın öğrenci temelinde yapılabilmesi için sosyal becerilerin değerlendirilmesinde kullanılan teknikler genel özellikleri ile ifade edilmiştir. Değerlendirmede kullanılan teknikleri, sosyal beceri öğretiminin tanımı ve aşamalarının belirtildiği kısım izlemektedir. Sosyal becerilerinin öğretiminde ve kaynaştırma öğrencisinin sınıf tarafından kabulünde etkili olan öğretmen tutumları, sınıfın kaynaştırma öğrencisine hazırlanması, kaynaştırma öğrencisinin sınıfa hazırlanması ve olumlu sınıf ortamının oluşturulması detayları ile belirtilmiştir.

İlköğretimde Kaynaştırma kitabın dördüncü ana bölümünün son alt bölümü ve kitabın 11. bölümü olan *İletişim Becerilerinin Desteklenmesi*, iletişim, dil ve konuşma kavramlarının ve bileşenlerinin tanımlanması ile başlamaktadır. Bu kısım iletişim, dil ve konuşma bozukluklarının tanımlandığı kısım izlemektedir. Kaynaştırma sınıflarında karşılaşma olasılığı yüksek olan otistik bozukluk, zihinsel yetersizlik ve özgül dil bozukluğunun dil özellikleri ve bu yetersizlik türlerinde öğretmenlerin neler yapabileceklerine dair öneriler bu bölümde detaylı olarak ifade edilmiştir.

Kaynaştırmada Akademik Becerilerin Desteklenmesi, İlköğretimde Kaynaştırma kitabının beşinci ana bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümün ilk alt bölümü *Okuma Öğretimi* dir. Bu bölümün ilk kısmında okuma becerisi ve okuma becerisinin gelişim aşamaları incelenmiştir. Okuma güçlüğü olan öğrencilerin genel özellikleri ve okuma güçlüğüne neden olan etkenler tartışılmıştır. Bu kısım okumanın bileşenlerinin tanımlanması ve bu bileşenlerin geliştirilmesi için örnek çalışmaların verildiği kısım takip etmektedir. Okuma bileşenlerinin geliştirilmesinde kullanılabilecek stratejiler, uygulanabileceği okuma bileşenleri ile birlikte ayrıntılı olarak tanımlanmış ve örneklendirilmiştir.

Bu kitabın 13. bölümünü *Yazma Öğretimi* konu başlığı oluşturmaktadır. Bu bölümde yazmaya hazırlık aşaması, el yazısı aşaması, iyi bir el yazısının öğeleri, el yazısı öğretiminin ve akıcı yazma öğretimin nasıl gerçekleştirileceği genel özellikleri ile belirtilmiştir. Yazım kurallarına uygun yazma, ses bilgisel hataların düzeltilmesi ve yazım kuralları hataların düzeltilmesi konu başlıkları örnekler ile ifade edilmiştir. Yazma öğretiminin ikinci önemli bileşeni olan yazılı ifadenin önemi vurgulanmıştır. *Yazılı İfadede Süreç ve Ürün Temelli Yaklaşım* alt başlığı ile ürün ve süreç temelli yaklaşımlar ayrıntılı bir şekilde karşılaştırıldıktan sonra süreç temelli yazma öğretiminin aşamaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu süreç içerisinde aşamaların kritik noktaları örnekler ile daha açık hale getirilmiştir. Bu aşamaların sonunda süreç yaklaşımına göre öğretimin temel öğeleri açıklanmış ve bu öğelerin birbirleri ile ilişkisi tartışılmıştır.

Matematik Öğretimi kitabın 14. bölümüdür. Bu bölümün başlangıcında matematik öğretiminde karşılaşılan engeller tanımlandıktan sonra matematik öğretiminde öğrencilere kazandırılacak temel becerilerin ve öğrenme alanlarının tanımlanması ile devam etmektedir. Özel gereksinimli öğrencilere matematik öğretiminin gerçekleştirilmesi amacıyla ilk yapılması gerekenler *Matematik Becerilerinin Sırası ve Aşamaları, Öğretim için Temel Becerilerin Belirlenmesi ve Uygun İçeriğin Belirlenmesi* başlıkları altında ifade edilmiştir. *Matematik Becerilerini ve Kavramlarını Değerlendirme* alt başlığında matematik

öğretiminin planlanması için gerekli olan değerlendirmelerin nasıl yapılacağı ifade edilmektedir. Öğrencinin, matematik becerileri ve kavramları doğrultusunda değerlendirmesi yapıldıktan sonra bu değerlendirme doğrultusunda öğretimin nasıl planlanacağını sekiz aşamalı örnekler ile açıklanmaktadır. Matematik öğretiminde bilimsel temelli uygulamalar ve doğrudan öğretim yöntemi genel özellikleri ile bölüm içerisinde açıklanmıştır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi bölümü, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinin içeriğinin ve amaçlarının belirtildiği kısım ile başlamaktadır. Bu kısım her iki dersin de müfredat programın kısa tarihinin ve içeriğinin verildiği kısım izlemektedir. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Konularını Öğrenme Problemleri* alt başlığında bu iki dersin hangi özelliklerinin öğrencilerde öğrenme problemlerine neden olabileceği tartışılmıştır. Bu kısım hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinde yapılabilecek etkili düzenlemelerin tanımlandığı ve bu düzenlemelerin örneklediği bölüm takip etmektedir.

İlköğretimde Kaynaştırma kitabının son bölümü *Fen Bilgisi Öğretimi* dir. Bu bölüm fen bilgisi öğretimin temel amaçlarının tanımlanması ile başlamaktadır. Bu bölüm içerisinde fen

bilimlerinde yer alan bilgi türleri de incelenmiştir. Fen bilgisi dersinin temel öğretim amacı olan bilimsel işlemlerin öğretiminin nasıl yapılacağı ve bu amaç doğrultusunda nasıl öğretim etkinlikleri düzenlenebileceği ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Fen Bilgisi ünitelerinde yapılması gereken uyarlamalar için ünite analizlerinin nasıl yapılacağı tanımlanmış ve örneklendirilmiştir. Ayrıca fen bilgisi öğretim yöntemi ve teknikleri genel özellikleri ile tanımlanmış, bu yöntem ve tekniklere örnekler verilmiştir. Kaynaştırma öğrencilerine fen bilgisi dersinde öğrenme ortamlarının nasıl oluşturulacağı maddeler halinde örnekleriyle birlikte ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, *İlköğretimde Kaynaştırma* kitabı incelendiğinde kaynaştırma uygulamasında görev alan öğretmenlerin ve diğer personelin gereksinim duyabileceği bütün ana temaları içerdiği görülmektedir. Kaynaştırma uygulamasının kapsamı göz önünde bulundurulduğunda bazı konuların genel özellikleri ile ifade edilmesi, bir eksiklik olarak değerlendirilmemelidir. Bu çalışma kaynaştırma uygulamasında görev alan öğretmenlerin ve diğer uzmanların temel bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

Cavkaytar, A. (Ed.). (2010). *Özel eğitimde aile rehberliği ve danışmanlığı*. Ankara: Maya Akademi.

Diken, İ. H. (Ed.). (2010). *İlköğretimde kaynaştırma*. Ankara: Pegem Akademi.